

■ O. Henri

24 oktyabr 2015

WWW.KASPI.AZ

NƏSR
20

Bir dollar səksən yeddi senti var idi, cəmisə bu qədər!

Bunun altmış senti qəpik idi. O bu qəpikləri bir-bir, baqqalla, qəs-sabla çəkişə-çəkişə toplamışdı. Onu xəsis adlandıranda utandığundan yanaqları qızarmışdı.

Della pulları üç dəfə saydı. Bir dollar səksən yeddi sent. Sabah isə Milad bayramı idi.

Otaqdakı üzü cırılmış köhnə di-vanın üstündə oturub ağlamaqdan başqa yolu yox idi. Onun üçün həyat hiçqırtını, təbəssümü əks etdirən bir güzgü idi.

Bu evin sahibəsi də əvvəlcə bi-rinci mərhələdən ikinciye keçdi - hiçqırdı, sonra gülümsədi, sonra evə nəzər saldı. Bu, həftəsi səkkiz dolla-ra kirayə mənzil idi. Heç dilənçi evi də belə olmazdı.

Vestibüldən aşağıda məktub qutusu var idi. Bu qutuya heç bir məktub da sığmazdı. Zəng vardı. Bu zəngin düyməsini sıxmaq müm-kün deyildi. Qapının üstündə "Cə-nab Ceyms Dillingham Young" ya-zılmışdı.

yə içində onun üzü rəngini itirmişdi. Cəld o saçlarını açıb çiyinə tökdü.

Ceyms Dillingham Young ailəsi-nin fəxr etdiyi iki qiymətli "mülkiyyə-ti" var idi. Onlardan biri Cimin baba-sından qalma, atasının da istifadə etmiş olduğu qızıl saat idi. O biri isə Dellanın saçı idi. Əgər Səba kraliça-sı üzbəüz mənzildə yaşasaydı, Del-la saçını qurutmaq üçün pəncərəni açar, əlahəzrət kraliçanın ləl-cavahi-ratını gözdən salardı. Əgər Həzrəti Süleyman bütün qızıl-gümüşünü zir-zəmiyə yığıb qapıda dayansaydı, Cim hər dəfə onun yandan keçəndə saatını çıxarıb baxanda o paxıllıq-dan saqqalından bir tük dartardı.

Dellanın gözəl saçı şələlə kimi sinəsinə dağıldı, saçları dizinə qə-dər çatırdı, paltar kimi bədənini ört-dü. O saçlarını bu halda çox saxla-madı, əsəbi halda onları cəld arxaya yığdı. Bir an dayandı. Duruxdu. Dö-şəmədəki qırmızı, köhnə xalçaya bir neçə göz yaşı töküldü.

O gözlərinin yaşı qurumamış qəhvəyi jaketini geyindi, köhnə qəh-vəyi şlyapasını başına qoydu, yub-kasının etəyini əlinə yığıb, gözlərin-

dan adamlar yanında baxmağa uta-nırdı.

Evə çatandan sonra onun həyə-canı azaldı. Ehtiyatla hərəkət etmə-yə başladı. Saçını burmaq üçün bi-qudiləri çıxardı, saçının yoxluğunu gizlətməyə çalışdı.

Qırx dəqiqə əlləşəndən sonra saçları məktəbli oğlan saçı kimi bu-ruq-buruq idi. O güzgüdə saçına baxdı, qorxa-qorxa.

- Cim məni öldürməsə yaxşıdır, - o öz-özünə dedi. - O mənə ikinci də-fə baxsa, məni xorda oxuyan qadı-nlara oxşadacaq. Ancaq mən nə edə bilərdim axı? Mən bir dollar səksən yeddi sentlə nə edə bilərdim axı?

Saat yeddide o qəhvə hazırladı. Tavanı da sobanın üstünə qoyub qızdırdı. Kotletli qızartmaq üçün tava hazır idi.

Cim heç vaxt evə gec gəlməzdi. Della zənciri barmaqlarına dolayıb qapının yanındakı masanın yanında oturdu. Ərinin pilləkəndə addım sə-slərini eşidəndə rəngi bir az ağardı. Adətən o hər gün əri gələndə dua et-məyə adət etmişdi. Bu dəfə o pıçıl-dadı:

lar arasında deyildi. Bunu bir azdan təsdiq edəcəm.

Cim köhnə paltosunun cibindən bir bağlama çıxardı və stolun üstünə qoydu.

- Della, mənim haqqımda səhv düşünmə. - Saçını kəssən, ya şam-pundan istifadə etməsən də sən mə-nim üçün eyni qadınsan. Ancaq bu bağlamanı açanda məni daha düz-gün başa düşərsən.

Della ağ barmaqları ilə bağlama-nın kağızını cırdı. İpləri qopartdı. Açıq kimi sevincdən qışqırdı. Aman Allah! İsteriklər kimi göz yaşı axma-ğa başladı. Bağlamanın içində da-raq dəstləri vardı. Della belə daraqları vitrinlərdə görüb həmişə köks ötürmüşdü. Xalis tısbaga çanağın-dan hazırlanmış, kənarları qiymətli daşla bəzənmiş daraqlar. Rəngləri saçının rəngindəydi. Qəhvəyi. Bun-lar bahalı daraq idi. O bunu bilirdi. Bax, indi bu daraqlar onun idi, an-caq saçları yox idi.

Ancaq Della bu daraqları sinəsi-nə sıxdı. Nəm gözlərlə Cime baxıb gülümsədi:

- Cim, mənim saçım çox tez uza-nır!

Birdən o ütölmüş pişik kimi cəld ayağa qalxdı:

- Ah unutmuşam hədiyyəni sənə verməyi!

- Qəşəngdir, eləmi, Cim? Bunu tapmaq üçün bütün dükanları axtar-mışam. İndi istədiyən vaxt saatına baxa bilərsən. Saatını ver mənə. Görüm necə yaraşır.

Onun dediyinə əməl etmək əvə-zinə Cim çarpayının qırağında otur-du, əlləri ilə başını tutub gülümsədi.

- Della, əzizim, - o dedi. - Gəl bu Milad hədiyyələrimizi bir yerə qoyub hələ gözləyək. Onlar hədiyyə kimi çox gözəldir. Sənə bu daraqları al-maq üçün qızıl saatımı satdım. İndi isə mənə kotletli tavaya qoymaq vaxtıdır.

Bildiyiniz kimi İsaya hədiyyə gə-tirən sehrbazlar müdrik adamlar idi. Onlar Milad bayramında hədiyyə vermək ənənəsinin əsasını qoydular. Onlar müdrik olduqları üçün hədiyyə-ləri də müdrikcəsinə seçərdilər.

Mən sizə bir-birinə hədiyyə al-maq üçün ən qiymətli bildiklərini sat-tan iki ağılsız cavandan danışdım.

Hədiyyə verən müdriklərə de-mək istəyirəm ki, onların hədiyyəsi ən ağıllı hədiyyə idi. Onlar müdrik idi.

İngilis dilindən tərcümə edən:
Sevil Gültən

Mənzilə həftədə 30 dollar verən-də "Dillingham"-ın hərflərini külək qoparıb atmışdı. Ev kirayəsi 20 dol-lara enəndə "Dillingham"-ın hərfləri ləkə-ləkə idi, sanki bir D hərfindən asıla qalmışdılar. Cənab Ceyms Dil-lingham evə gələndə sizə Della kimi təqdim etdiyimiz qadın "Cim " deyib onu qucaqlayıb bağrına basardı. Bu, çox yaxşı idi.

Ağlayıb qurtarandan sonra o ya-naqlarını sildi. Pəncərə qabağında dayanıb arxa həyətdəki boz çəpərin üstündəki boz pişiyə tamaşa etdi. Sabah Milad bayramı idi. Cime hə-ddiyyə almaq üçün onun cəmi bir dol-lar səksən yeddi senti var idi. O bu pulu aylar ərzində toplamışdı. Nəti-cəsi isə heç nə. Həftədə iyirmi dol-larla heç nə edə bilmirdi. Xərclər çox idi. Xərclər həmişə belə olub. Sevgi-li Cime hədiyyə almaq üçün cəmi bir dollar səksən yeddi sent. Ona qə-şəng hədiyyə almaq üçün saatlarla xəyala dalmışdı. Gözəl, əvəzsiz, Ci-mə layiq bir hədiyyə.

Otağın pəncərələri arasında tri-mo var idi. Yəqin belə bir trimonu fil-mlərdə görmürsünüz. Yalnız arıq, cəld adam bu güzgüdə öz əksini gö-rə bilərdi. Della da arıq olduğundan bu "sənətə" yiyələnmişdi.

Qəfləten o pəncərənin qabağın-dan trimonun qarşısına keçdi. Onun gözləri işıldaıyırdı, ancaq iyirmi sani-

də yaş parıldaya-parıldaya qapıya sarı getdi. Pilləkənləri enib küçəyə çıxdı.

O birdən elan görüb dayandı: "Madam Sofroniye. Hər cür saç alı-ram".

İldırım sürəti ilə yuxarı qalxdı. Təngnəfəs olmuşdu.

- Mənim saçlarımı alarsınız? - Della soruşdu.

- Mən saç alıram, - madam dedi, ancaq şlyapanı çıxar, saçına baxım. Della qəhvəyi "şələləni" çiyinə tökdü.

- İyirmi dollar, - madam saçı pe-şəkarcasına yoxlayıb dedi.

- Tez ol, ver mənə iyirmi dolları, - Della dedi.

Pulu alandan sonra iki saati san-ki çəhrayı qanadlar üstündə gəzdi. Cime istədiyi hədiyyəni almaq üçün bütün dükanları ələk-vələk elədi. Nəhayət, tapdı. Elə bil bu hədiyyə məxsusi Cim üçün hazırlanmışdı. Bu platindən hazırlanmış zəncir idi. Naxışları sadə, incə. Bu zəncir Ci-min saatına çox yaraşardı. O zənci-ri görən kimi Della qərar verdi. Zəncir də lap Cime oxşayırdı. Sakit, qiy-mətli. Bu zəncirə görə ondan iyirmi bir dollar aldılar. O cibində 87 sent evə tələsdi. Bundan sonra Cim istə-diği yerdə saatına baxa bilərdi. Ha-rada olsa. Çünki o saatını köhnə də-ri qayışa taxıb boynundan asdığı-n-

hekayə

- Böyük Allah! Nə olar, elə et ki, o mənim hələ də qəşəng olduğumu düşünsün.

Cim evə girib qapını bağladı. O çox yorğun və ciddi görünürdü. Ya-zıq oğlan! Cəmi iyirmi iki yaşı vardı, ancaq ailə yükü daşıyırdı. Ona təzə bir palto lazım idi, ancaq o bayıra əl-cəksiz çıxırdı.

O mənzilə iy hiss edən tula kimi sakit girdi. Gözlərini Dellaya dikdi. Della onun baxışlarını oxuya bilmə-yib qorxdı. Onun baxışlarındakı acıq deyildi, təəccüb deyildi, nə də dəhşət deyildi. Della özünü buna ha-zırlamışdı. Cim sadəcə üzündə qəri-bə ifadə gözlərini ona zilləmişdi.

Della masanın yanından fırlanıb onun yanına gəldi:

- Cim, əzizim, mənə belə baxma. Mən saçımı kəsib satdım. Milad bayramında sənə hədiyyə vermə-səm yaşaya bilməzdim. Saçlarım yenə də uzanacaq, elə deyil? Mən belə etməli idim. Mənə "Bayramın mübarək" de, xoşbəxt olaq. Sən heç bilmirsən sənə necə gözəl bir hədiy-yə almışam

- Sən saçını kəsmisən? - Cim çaşqınlıqla ona baxdı. Sanki Della-nın saçını hələ görməmişdi.

- Hə, kəsib satdım, - Della dedi - Sən məni bu vəziyyətdə bəyənmir-sən? Mən saçsız da həmənkə ada-mam, elə deyil?

Cim maraqla otağa baxdı: - Sən deyirsən ki, saçını kəsdin? - həyəcanla soruşdu.

- Otağa baxıb saçımı axtarma, - Della dedi.- Saçım satılıb. Sənə de-yirəm, satılıb, yoxdur. Cavan oğlan, sabah Milad bayramıdır. Bunu sənə görə etdim, mənə hirsənmə. Bəlkə saçımı artıq nömrələyiblər.

Ona daha yaxın gəlib mehriban-casına dedi:

- Heç kim sənə olan sevgimi he-sablaya bilməz. Kotletli tavaya qo-yummu, Cim?

Cim sanki indi ayıldı. O Dellaya sarıldı. Gəlin on dəqiqə onları bu və-ziyyətdə qoyaq. Mövzunu başqa ya-na yönəldək. Həftədə səkkiz dollar, ya ildə bir milyon fərqi varmı? Riya-ziyyatçı sizə bu sualın səhv cavabı-nı verir. Sehrbazlar adamlara hədiy-yə gətirir. Ancaq onlar hədiyyə alan-